

quid postulet consuetudo; ac denique qualis honor ex interpretatione prudentis juxta mores locorum debeatur illi, qui veluti princeps congregantis populi in Ecclesia constituitur, ut ille honor tribuatur, qui pactioni in limine fundationis, qui receptis moribus, qui patroni ejusdem singulari prerogativa conveniat. Nonnulli aliquando Monasteriorum fundatores, aut patroni facultatem

sibi vindicaverunt ingrediendi Monasteria patronata, sive virorum, sive virginum. Hodie tamen obtinet, ut regulariter secluso singulari privilegio ea facultate destituantur, & generali clausura lege teneantur, quemadmodum deducitur ex constitutione Gregorii IX. *Quia refrigescere* 39. in Bullario Romano anni 1234. die 13. Januarii.

CAPUT VIII.

De modis, quibus juspatronatus amittitur.

Quamquam suapte natura juspatronatus perpetuum sit, sicuti sunt perpetuae servitutes omnes, nihil tamen prohibet, quominus certae esse possint causae, ex quibus illud amittatur. Ex tribus summis capitibus ea pendet; primum ex voluntate fundatoris, deinde ex facto patroni, denique ex natura rei, in qua patronatus consistit. Amittitur ex voluntate fundatoris, quoties fundator ab iis, qui in patronatu succedunt, peragendum quidquam voluerit, adjecta poena caduci, & successor in patronatu fundatoris voluntatem minimè impleverit. Quid enim proponi potest, cur fundatoris voluntas eo in casu patronatum avocantis non impleatur? Tantum dubitari potest, an exinde Ecclesia libertatem adquirat, an potius in ultiores successores juspatronatus transferatur. Distinguendum puto inter hereditarium, & non hereditarium patronatum, qualis esset, aut familiaris, aut gentilitius, aut ecclesiasticus. Si hereditarius sit, non dubito, quin Ecclesia libertatem nanciscatur; etenim cum heredes ea tantum adquirere jura possint, quae poenens defunctum fuerunt tempore mortis, frustra dicentur illud jus adquisivisse, quo defunctus destitui cepit. Atque ex hac ipsa ratione si de juspatronatu reali quaestio sit, etiam qui sint singulares in re successores, ex facto alienantis acquire-

re non possunt patronatum, à quo jam pridem cecidit alienans. Aliud dicendum est, ubi juspatronatus familiare sit, vel gentilitium; siquidem in eo succedunt ultiores vocati de familia, vel gente, dummodò & isti voluntati fundatoris satisfaciant, cum isti, nec quidquam admisserint, quod imputari eisdem valeat, nec causam habuerint ab eo, qui voluntati fundatoris non paruit, argumento, l. 69. §. 3., l. 77. §. 27. ff. de legat. 2., juncta l. 3. ff. de interd. & re legat. Atque id ipsum recipiendum puto in juspatronatu ecclesiastico, in quo licet possessor officii, vel dignitatis, cui patronatus cohaeret, interea careat juspatronatus; cum tamen alius in officio, vel dignitate successerit, tum iste quasi novo jure praeditus patronatum vindicabit. Neque dicas, similem esse patronum ecclesiasticum illi patrono, qui gaudeat patronatu reali, puta villae, vel fundo cohaerente; siquidem nonnihil discriminis ego reperio. In primis patronus ecclesiasticus magis exercitationem patronatus, quam titulum habet, cum titulus sit potius poenens dignitatem, aut officium, quam poenens personam; at contra viget in possessore praedii, cui patronatus cohaeret, qui sicut dominium praedii habet. Deinde successor in praedio nihil juris realis acquirit, nisi quod à de-

ces-

cessore ipso transferatur, cum universum sibi competens ab eodem decessore consequatur; contra quam vigeat in successore in dignitate vel officio ecclesiastico, qui causam habet ab Ecclesia, non ab eo, qui beneficium antea possederat. Ex hac observatione deducitur, non fieri omnino caducum patronatum, nec adquiri ab Ecclesia libertatem, quoties agatur de juspatronatu reali in ea re constituto, in qua quis non plenum rei dominium habeat, sed tantum utilem possessionem, qualis est vassallus in feudo, emphyteuta in re emphyteusi supposita, fructuarius, aut similes; ac propterea iis negligentibus implere condiciones patronatus adjectas à fundatore sub poena caduci, carebunt quidem ipsi exercitatione patronatus; ii tamen, qui directum dominium in re habent, adhuc titulum retinebunt, nisi & ipsi de negligentia redarguantur; ne alias ex negligentia utilis domini quidquam iis depereat, qui dominium directum habent. Nunc fingamus, fundatorem certos adposuisse modos à patrono implendos, nulla tamen adjecta poena caduci. Hac in specie non puto, patronum non implentem à patronatu cadere. Siquidem speciales modi à fundatore praestituti iis modis aequiparantur, qui ex legibus generalibus servandi à patronis imminet. At quaecumque obligatio, cui ex lege patronus subjacet, talis non est, ut observari debeat sub poena caduci, quando scimus, leges ipsas tantum singularibus casibus caduci poenam indixisse. Paratae quidem erunt iis, quorum interest, actiones ad obligandum patronum, ut voluntati fundatoris satisfaciat, non tamen statim ad poenam caduci deveniendum est, quae utpotè gravis non tacite inesse creditur, nec adeo facile praesumitur. Ecquidem fateor, destitui nos in hac parte expressa juris sanctione: at ex hoc ipso ad generales juris regulas respiciendum est, ex quibus haec controversia dirimatur. Porro, quidquid olim vigeret, prostat jamdiu lex Gordia-

ni in l. 2. cod. de his, quae sub modo ex qua statutum fuit, ut adjecti quicumque modi non conditionem faciant, qua non impleta ab acquisitione cessetur, sed potius obligationem inducant, nulla juris acquisitione suspensa, eove minus amisso jure semel legitime quaesito. Perspicuum est inde argumentum ad demonstrandum, patronum cogi quidem modis omnibus posse, ut onus à fundatore impositum impleat, & quidem adhibitis juris remediis, non ut juspatronatus privetur, quoties impleverit.

Amittitur juspatronatus ex facto patroni, non quidem quoties patronus delinquat, sed quoties ita delinquat, ut delicto imposita lege sit poena amissionis patronatus. Id contingit in primis, cum patronus Rectorem, aliumve Clericum Ecclesiae patronatae occidat, aut mutilet, quemadmodum expressè definitum legimus in cap. 12. de poenis. Nonnulli censuerunt, non id fuisse primum inducendum à Lateranensi Concilio in dicto cap. 12., sed potius renovatum fuisse in hac parte, quod jam pridem constituerat Gelasius Papa in can. 25. caus. 25. quaest. 2. Verum longè distat Gelasii providentia in dicto can. 25. à providentia Concilii Lateranensis in dicto cap. 12. Apud Gelasium consulebatur cuidam Ecclesiae Cathedrali, cujus Episcopus jam duos Populus occiderat. Hanc ipsam Cathedrali Ecclesiam non Episcopali dignitate perpetuò voluit destitutam Gelasius, sed tantum intra certa tempora finitimo Episcopo commendaverat, quemadmodum ego adnotavi in meis lucubrationibus in Gratianum. Cum haec ita se habeant, nihil profecto commune habent cum sanctione Concilii Lateranensis lata in delinquentes patronos. Vulgaris est traditio, hanc poenam ipso jure locum habere, ob verba illa canonis *prorsus amittent*. Certum quoque est, eandem poenam heredibus obesse ob expressa ejusdem canonis verba; quamobrem si de patronatu hereditario sermo sit, Ecclesia statim libertatem nanciscetur. Po-

tio-

tiore ratione, ubi juspatronatus laicale sit, & cohærens villæ, vel fundo, proptereaque reale, nullum jus vindicare poterit successor in villa, vel fundo; semel enim patronatus amissus transferri non potest. At si de patrono agatur, qui non tam suo nomine juspatronatus exerceret, quàm alieno, qualis esset vassallus, qui etiam nomine domini directi, usufructuarius, qui etiam nomine proprietarii, Clericus, qui in patronatu ecclesiastico nomine suæ dignitatis, vel beneficii patronatum exerceat, ego puto, tantum delinquentem jurepatronatus exui, quin cæteris fraus fiat. Sic in vassallo, quousque ipse, & ejus heredes feudum tenent; aut in usufructuario, quousque usufructus perseverat, omne jus perit, resque ita habetur, ac si Ecclesia libera esset; at post feudum devolutum ad dominum, post finitum usumfructum, iterum juspatronatus emergit gratia possessorum, utpotè qui delinquenti pœnitens extranei sunt. In patronatu autem ecclesiastico adhuc luculentior res est; siquidem patronus ecclesiasticus ita delinquens cum beneficium amittit, unà cum beneficio juspatronatus quoque amittere debet, ita ut patronatus beneficium sequatur, & unà cum beneficio transeat in successorem; neque enim æquum videretur, ex crimine beneficiarii jura dignitatum, & beneficiorum extinguere. In patronatu gentilitio, vel familiari non puto, Ecclesiam quocumque in casu liberam fieri, sed tùm demùm, cum Ecclesia illud juspatronatus vindicaret à descendentes, vel ab heredibus, proptereaquod de solis heredibus, & descendentes concepta est Concilii Lateranensis constitutio in dicto cap. 12. Concludunt Patres Lateranenses, amitti juspatronatus, nisi fuerit misericorditer dispensatum. Hæc verba occasionem præbuerunt Interpretibus disputandi, an sufficeret dispensatio Ordinarii, an à sola Apostolica Sede esset expectanda. Qui tradunt, sufficere dispensationem Ordinarii, innituntur solido generali principio,

quod suadet, liberam semper esse potestatem Ordinariorum, quousque non constet de expressa reservatione. Qui contra sentiunt, ajunt, consultius esse, id Sedi Apostolicæ reservari; proptereaquod cautius patroni sese gererent in hac re, dum sublatam agnoscerent Ordinariis dispensandi facultatem. Hæc ratio, meo judicio, nihil aliud probat, quam æquam futuram reservationem, si fieret, non verò probat, de reservatione facta constare. Secundò amittitur juspatronatus, cum patronatus tale crimen admittit, quo omnibus bonis ex juris sanctione privatur; cujusmodi est crimen læsæ majestatis, sive divinæ, uti loquuntur, sive humanæ, cap. 19. de hæret. in 6. Id verum ita est in patronatu hereditario, vel reali cohærente fundo, ut Ecclesia inde libera maneat. At si juspatronatus familiare sit, vel gentilitium, si item sit ecclesiasticum, amissum juspatronatus à reo commeabit in cæteros vel de familia, vel de gente, vel in beneficio successores. Atque id ipsum dicendum est, ubi juspatronatus reale competat vassallo, fructuario, & aliis, qui utilem patronatus exercitationem habeant, non titulum; nam patronatus ab iis amissus transibit ad eos, qui rei dominium habent, quasi possessor reus obierit, & devolutioni locum fecerit. Tertiò similis pœna amissionis juspatronatus, ex sententia tamen Judicis, locum olim habebat adversus Clericos, qui advocatias Ecclesiarum ideo adquirebant industri arte, ut postmodum filios, vel nepotes suos ad easdem Ecclesias præsentarent, cap. 6. de jurepatron. Sed cum advocatiarum jura hodie nulla supersint, & qui olim erant plures acquirendi patronatus modi, intra certos limites ex Concilii Tridentini decretis coerciti sunt, rescriptum illud Alexandri III. non videtur amplius nostris temporibus facillè accommodari posse. Quartò amittitur patronatus ab eo, qui illum venditionis, vel alio quocumque titulo in alios contra canonicas sanctiones

nes transferre præsumpserit, Concilio Tridentino sess. 25. de Ref. cap. 9. vers. *Nec dictum*; quod decretum pariter intelligendum est de patronatu hereditario, vel etiam reali cohærente fundo; ita ut in hac specie fiat Ecclesia libera; at in patronatu ecclesiastico, item in patronatu exercito ab eo, qui plenum jus non habet, veluti à vassallo, & fructuario, item in patronatu familiari, venditor quidem juspatronatus amittet, jure tamen in alios transferendo juxta singularem patronatus qualitatem, qui jus successionis vindicare sibi possunt. Denique amittitur juspatronatus, cum patronus res ecclesiasticas in proprios usus convertit, vel usurpat, vel impedit, ne illæ ab iis, ad quos jure pertinet, percipiantur. Ne hæc fierent à patronis, jamdiu cautum fuerat apud veteres, imò & ab Innocentio III. constitutum, ut patroni modum excedentes per severitatem canonicam districte compescerentur, cap. 12. de pœnis; nondum tamen lege expressum fuerat, ut jurepatronatus privarentur. Primum id constitutum legimus in Concilio Tridentino sess. 22. de Ref. cap. 11. An inde Ecclesia libertatem nanciscatur, non constat, ac propterea generales regulas sæpè in præcedentibus commemoratas sequi oportet, ac præceteris distinguere juspatronatus laicale hereditarium, vel reale, quod quis pleno jure possideat, abs jurepatronatus vel ecclesiastico, vel laicali familiari, aut gentilitio, vel reali pleno jure non competente, ita ut in prioribus speciebus libera fiat Ecclesia, non in posterioribus in quibus ad alios juspatronatus juxta ipsius qualitatem devolvitur. Singulare est in hac parte, quod sano judicio passim Interpretes tradunt; nimirum Tridentinos Patres in hac re non tam patronorum factum, quàm pervicaciam damnare voluisse; cum enim generaliter tradiderint, occupatores bonorum ecclesiasticorum tamdiu anathemati subjacere, quamdiu non restituerint, & si de patronis ageretur, istos etiam ipso jurepatronatus privari,

tacite insinuaverunt, tamdiu patronum esse sine spe restitutionis in integrum, quamdiu deliquerit; cæterum facillè restituit, cum facti pœnitens ab illicita usurpatione cessaverit, & caverit, ne in posterum modum sibi præstitum excedat.

Amittitur juspatronatus ex natura rei, in qua consistit, quoties Ecclesia diruta est, vel beneficium ita collapsum, ut nullus amplius Clericus in eo constitui possit. Ecquidem in hac specie non tam facultas conceditur, quàm imminet obligatio patrono, Ecclesiam, vel beneficium restaurandi, Concilio Tridentino sess. 21. de Ref. cap. 7., quæ restauratio si à patrono fiat, dubium non est, quin patronus jus suum retinere pergat. Multi tamen eveniunt casus, ex quibus restauratio non fit. Quid enim si patronus pauper sit, & non possit restaurare? Quid si Episcopus utilem non censeat prudenti arbitrio dirutæ Ecclesiæ restorationem? Sanè in his casibus pereunte Ecclesia, & juspatronatus perire necesse est, quasi jus rei cohærens, quod non nisi in re esse potest. Id ipsum dixeris, si quis non Ecclesiæ patronus sit, sed tantum alicujus Cappellæ in Ecclesia erectæ, de qua re videre poteris Pitonium de controvers. patron. allegat. 12., & Cardinalem de Luca de jurepatron. disc. 84. Fortè autem investigandum tunc esset, nùm Ecclesia diruta, eamque ob causam amisso jurepatronatus, posset patronus non reardicans repetere sacra suppellectilia, ornamenta, iconem, & dotem eidem Ecclesiæ olim concessam. Nihil sanè in hac specie jure scripto deffinitum novi; quamobrem ex generalibus juris regulis ita rem arbitror dirimendam. Vel patronus de reædificanda Ecclesia non est sollicitus; ac tum non video, cur ipse repetere possit, quod donavit Ecclesiæ, & quidem ita, ut ex negligentia sua referat emolumentum. Nihil ergo prohibebit, quominus relinquatur arbitrio Episcopi, quæ supererunt ex Ecclesia diruta, alteri Ecclesiæ adsignare, vel etiam eidem Ecclesiæ

reservare, si restituatur aliorum impendis, concesso etiam jurepatronatus novo restauratori, aut pleno jure, si antiquus patronus de negligentia redarguatur, aut etiam admittendo ad patronatum unâ cum restauratore antiquum patronum, si antiquus patronus non ex negligentia, sed ex inopia ad restaturationem non deveniat. Vel patronus paratum sese exhibet ad Ecclesiam reâdificandam, sed ab Episcopo prohibetur; ac tûm distinguendum rursus arbitror inter patronum, qui nullo constituto ecclesiastico administro quandam Ecclesiâ, vel Cappellâ curam semper gesserit, rebus Ecclesiâ, vel Cappellâ pro oportunitate consuluerit, atque ideo claves Ecclesiâ, vel Cappellâ custodierit; & patronum, qui post constitutam dotem administrum ecclesiasticum designaverit, nulla sibi retenta administratione. Nimirum patronus, qui res Ecclesiâ, vel Cappellâ semper administravit, retentis præsertim Ecclesiâ, vel Cappellâ clavibus, non videtur collatorum supellectilium adeo dominium abdicavisse, ut sine facto proprio eo jure sit spoliandus, quoniam clavium detentio quandam adhuc dominii speciem designat, argumento l. 74. ff. de contrah. emptione; proindeque res illas, quæ consecratæ sunt, vel benedictæ sacerdotali præce, non poterit quidem in profanos usus convertere, poterit tamen alteri Ecclesiâ, & cuicumque voluerit, donare argumento canonis 38. & sequentium dist. 1. de consecrat., & cap. 51. de reg. jur. in 6. At res nec consecratas, nec benedictas, utpotè quas non prorsus abdicavisse patronus præsumitur, sibi vindicavit. Quod si patronus administrum ecclesiasticum designaverit, cum tunc ipse videatur pœnitens res à se donatas abjecisse, nihil vindicare ex rebus Ecclesiâ concessis poterit, sed illæ res ad aliam Ecclesiam transferendæ erunt, per administrum ipsum ecclesiasticum, unâ cum omnibus oneribus in limine fundationis administro impositis, retento, quoad fieri possit, jurepatronatus in be-

neficio translato, & in juribus universis beneficio cohærentibus.

Aliquando contingit, ut non quidem amittatur juspatronatus, sed tantum patronus semel jure præsentandi privetur, ex. gr. si intra semestre, vel quadrimestre tempus non præsentaverit, juxta ea, quæ superius adnotabam ex cap. 3. de jurepatron., item si præsentaverit apostatam, uti vulgò tradunt Pragmatici ex constitutione Pauli IV., quæ incipit *Postquam divina bonitas*. His addi potest casus, quo beneficium cum beneficio permuteatur; nam quandoquæ à Prælato permutatio admitti potest etiam irrequisito patrono, nimirum iis in casibus, in quibus non interest Clericorum permutantium, sed interest Ecclesiâ ex singulari necessaria causa, juxta ea, quæ docet Faber in codice lib. 6. tit. 1. def. 2. Ad di præterea potest, quod tradi vulgo solet de derogatione jurispatronatus, præsertim quæ fiat auctoritate Pontificis Maximi. Sanè distinguere oportet derogationem illam, quæ dicitur *medietatis vocum*, sive suffragiorum, à cæteris derogationibus. Derogationem *medietatis vocum*, sive suffragiorum, fieri ajunt, cum patroni plures sunt, & suffragiis æquè divisus plures nominaverunt, ac præsentaverunt. Dixi *cum patroni plures*, ut indicarem, tûm demùm derogationi huic fieri locum, cum reverà plures patroni existunt; etenim si agatur de patronatu competente alicui universitati, & singuli de universitate suffragia laturo in æquales partes sese dividerent, non fieret locus huic derogationi, cum nulla esset tunc nominatio facta ex parte universitatis, & potius relinquendus esset post legitimum tempus devolutioni locus, ut Ordinarius liberè conferat, quasi nulla præsentatio facta sit ab universitate, nisi fortè universitas ipsa duos æqualibus suffragiis nominatos æquè præsentaret, qua in specie ita res sese haberet, ac si unus singularis patronus duos præsentantes coram Episcopo sisteret. Dixi præterea *suffragiis æquè divisus*, ut indicarem, locum non fieri ejus

ge-

generis derogationi; ubi duo de jurepatronatus contenderent, duosque singuli præsentarent; non enim isti suffragia divisisse dicuntur, sed potius unusquisque suum suffragium veluti plenum, & liberum adserere. Itaque hæc derogatio medietatis vocum modò ab Episcopo fieri potest jure ordinario, argumentum cap. 3. & 24. de jurepatron., modò fit extra ordinem à Pontifice Maximo, cum unus ex patronis, vel unus ex præsentatis à Summo Pontifice institutionem præ concurrente impetrat. In concursu autem & Pontificiæ, & Episcopalis præelectionis, eadem regulæ servantur, quæ obtinent in beneficiis liberæ collationis, ubi beneficium idem & à Pontifice Maximo, & ab Ordinario confertur, quemadmodum inferius adnotandum erit. Cæterum hæc derogationis species propriè derogatio non est, cum juspatronatus minimè imminuat, & potius dici posset gratificatio. Quid enim derogatum dici patronatui potest, quando hæc præelectio ex natura ipsa patronatus descendit? Est juspatronatus individuum, etiam cum pluribus competit: ubi plures diversa suffragia ferunt, qualitas individui beneficii postulat, ut uni tantum beneficium conferatur: cum utrique beneficium conferri nequeat, habentur duo præsentati, ac si simul ab uno, eodemque patrono præsentati fuissent. Hanc ob rem fit locus prudentiæ definitæ in dicto cap. 3. & 24. de jurepatron. Res eodem ferè modo se habet, ac si unus vassallus æquè duobus dominis obstrictus uni potius, quam alteri occurreret, dum ab utroque uno, eodemque tempore vocaretur; vel unus ex libertis duobus patronis operam debens uni potius, quam alteri operam præstaret, argumento l. 3. §. 4. ff. ad Senat. Cons. Silan., quin hisce in casibus aut vassallus alterutrus ex dominis, aut libertus alterutrus ex patronis juribus detrahat. His adjicio, per actum gratificationis juspatronatus gratia omnium patronorum magis magisque confirmari; etenim qui gratificatur, eo ip-

so, quo unum præsentatum, præ altero instituere vult ex gratia, jam utrumque ritè, atque à legitimo patrono præsentatum agnoscit. Denique observo, eum, qui præelectus est, decere, ut ab altero compatrono, à quo præsentatus non fuit, consensum petat, & veniam, ut hac ratione, quoad fieri possit, alterius etiam compatroni ratio habeatur; quamquam non sit necessarium, ut alter compatronus consentiat. Neque novum est in jure, certa honoris signa alicui exhiberi, utut nihil inde juris proficiscatur; quemadmodum contingit in ea specie, qua quis citetur ab Judice non competente, coram quo comparere tenetur, licet ejus jurisdictionem eo ipso evitare contendat, l. 5. ff. de judiciis. Sunt tamen, qui adhuc gratificationem à derogatione medietatis vocum distinguunt in eo quod gratificatio à meritis præsentatorum pendeat, ita ut qui gratificari velit, debeat digniorem inter præsentatos minus digno præferre; contra in derogatione possit etiam minus dignus digniori præferri; unde ajunt, gratificationem æquè fieri ab Episcopo, & à Pontifice Maximo posse, at derogationem uni Pontifici Maximo reservari. Hæc observatio mihi videtur gravem injuriam in Pontifices Maximos inferre, quasi supponatur, Pontificis ejusdem auctoritatem in eo consistere, ut possit minus dignos in concursu digniorum ad sacra ministeria eligere; quod deinde minus conveniens Ordinariis asserunt; quasi magis Ordinariorum, quam Pontificis Maximi cordi esse debeat, utilitatem Ecclesiâ curare; atque hanc ob rem piaculum putarem huic opinioni subscribere. Imò etsi id admitteretur, non video, quomodò hæc appellari posset derogatio jurispatronatus. Potius esset derogatio juris generalis, præstituentis digniores minus dignis esse in conferendis muneribus ecclesiasticis antehabendos.

De aliis derogationibus, quæ propriè derogationes jurispatronatus dici possent generaliter dicam, difficilem esse, atque,

improbabilem earundem usum, cuiuscumque tandem auctoritate factæ proponantur, nisi urgens, & necessaria subsit causa, quæ suaderet, certa in patrono coerceri delicta debere, quemadmodum liquet in conspectu legum superius commemoratarum, quæ patronos graviter delinquentes jurepatronatus privarunt. Reverà apud Romanos veteres scribebat Marcianus in l. 2. in fine ff. de natal. restituend., Imperatores non facile solere quemquam natalibus restituere, nisi consentiente patrono; quod ipsum tradidit & Paulus, & Modestinus in l. 4. & 5. ff. eod., & in simili prope modum specie jam tradiderat Marcianus idem in l. 3. ff. de jure annul. aur. Fateor quidem, juspatronatus inter privilegia recenseri; sed adhuc observandum est, illud esse privilegium, ut ajunt, onerosum, quod exerit vires pacti, nec facile semel datam pactorum fidem esse fallendam. Agitur de eo, qui crexit Ecclesiam, vel beneficium data fide adquirendi jurispatronatus; nec sine fraude posset jus semel legitime quæsitum ab eo divelli sine causa, quæsitum, inquam, ob factum proprium, & liberalitatem singularem, ad quam aliàs minimè devenisset. Neque quisquam dicat, fortè derogari in parte posse, quamquam in totum nequeat derogari; siquidem eadem ratio est in utraque specie, cum singula jura patronatum sequentia ex pacto descendant, & ex non gratuito privilegio: tantum discrimen est inter unam, & alteram speciem, quale agnosceretur inter eum, qui gravius, & inter eum, qui levius ingessisset detrimentum. Adhuc tamen notant in hanc rem Pragmatici, distinguendum esse laicum ab ecclesiastico patronatu. Siquidem cum Pontifex Maximus supremam habeat in Ecclesiis omnibus administrationem, facilius recipitur, ut extra ordinem ipse ea administret jura, quæ patronis ecclesiasticis in vim dignitatis, & beneficii com-

petunt, eadem ratione, qua identidem confert beneficia quædam ordinario jure ad collationem inferiorum Antistitum pertinentia, argumento cap. 6. de offic. legati. Describam in hanc rem, quod lego apud Fabrum in codice lib. 6. tit. 1. def. 6. ibi: *Etsi in beneficiis omnibus conferendis plenissimam Summus Pontifex habeat potestatem, non facile tamen (notanda sunt verba illa non facile ad modestiam composita, exemplo Marcelli in dicta leg. 3. ff. de natal. restituend.) confert beneficia patronata spiritibus patronis, sive laicis si sint, sive clericis; sed si laici multo parcius, ne alioqui eveniat, ut laici à fundandis, dotandisque Ecclesiis revocentur. Inde fit, ut constitutio Pontificia de reservatione mensium, licet generalissimis verbis concepta, non comprehendat beneficia, quæ sunt de jurepatronatus laicorum, sive ex fundatione, sive ex dotatione. Cui consequens est, ut nec liget manus Ordinarii, quominus possit ille de beneficio ejusmodi ad patroni laici præsentationem quocumque mense providere. Non idem est, si de jurepatronatus Clericorum agatur; facilius enim Summi Pontificis constitutiones Clericos afficiunt, quam laicos. Quæ res facit, ut quoniam jurispatronatus Clericorum pro arbitrio derogare in totum potest, derogasse quoque videatur, etiam si non expresserit. Juri autem patronatus laicorum non item, quia nec expressim solet unquam ei derogare in totum, nisi cum litigiosum existit, ne interim beneficium diutius jaceat. Planè ad dimidiam usque partem derogare & potest, & solet, sed expressis in eam rem verbis opus est. Hanc definitionem Sabaudi Senatus consideranti, quædam statim occurrent innixa generalibus principis, quædam receptis Ecclesiarum usibus accommodata, quædam etiam ex vulgaribus Pragmaticorum traditionibus derivata, uti etiam liquet ex Scriptorum numero ad calcem definitionis laudatorum; in omnibus autem adparebit, certam servatam esse scribendi prudentiam, ac sobrietatem.*

DISSERTATIO QUINTA DE BENEFICIORUM COLLATIONIBUS.

Huc referendi sunt tituli 7. & 8. libri 3.

Beneficium legitime erectum viris idoneis concedendum est perpetua successione, ita ut priore defuncto, aut quoquo modo cedente, alius substituatur. Substitutionem hanc appellamus beneficii collationem, in qua expendenda multa sunt observatione dignissima. In primis enim investigare oportet, ad quos collatio ipsa pertineat, atque id paucis comprehendere non potest ob varios collatorum ordines, & gradus; cum modò collatores agnoscamus Episcopos, unumquemque nimirum in diocesi sua, can. 10. caus. 16. quæst. 7., modò Prælatos Episcopis superiores, cap. 6. de concess. præb., cap. 1. de offic. leg. in 6., potissimum autem Supremum Ecclesiæ Antistitem Pontificem Maximum, cap. 2. de præb. in 6., modò Collegia Canonicorum, cap. 2. & 4. de concess. præb., modò Prælatos quosdam Episcopis inferiores, quales indicari possunt Abbates, Decani, Archidiaconi, alique similes, cap. ult. de institut., cap. ult. de præbend. in 6. Quid plura? Non defuerunt, qui laicos ipsos aliquando, rarò tamen, & non nisi ex singulari privilegio, quorundam benefi-

ciorum collatores esse adnotaverunt, Rebuffus lib. 1. praxis benefic. cap. 15. numero 9. Deinde expendendæ necessariò sunt variæ collationum formæ, quatenus vel omninò liberæ adparent, vel supponunt electionem, præsentationemve ab aliis factam; unde necessariæ dicuntur, aliàs etiam dicuntur institutiones, vel confirmationes; modò simultaneæ, cum plures ad collationem concurrunt; modò tituli collativæ, quando jus beneficii conceditur, licet nondum data possessione; modò etiam auctorizabiles, ita dictæ, quòd collato beneficio collata etiam intelligatur animarum cura, vel jurisdictio; modò corporales institutiones, cum beneficiarius in possessionem beneficii inducitur; modò optiones vocantur in ea specie, qua licet beneficiario aliud beneficium simile vacans eligere, dimisso priore, & illud propria auctoritate occupare. Postremò inquirendum etiam est, quanam sint à collatoribus beneficiorum in ipso collationis actu observanda. En jam distributam amplissimam materiæ segetem in tres partes; in quarum prima agatur de collatoribus, in altera de collationum formis, in postrema de iis, quæ à collatoribus in ipso collationis actu serventur.